

ГАРЧИГ

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
1.1. Ерөнхий мэдээлэл	3
2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	5
2.1. Байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга	5
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	7
3.1. Төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт	7
4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ	9
5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	10
6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	16
9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	17
10. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	18
11. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	19
12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	21
13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	22
14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	23

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төслийн байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	7
Хүснэгт 2. 2023 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал.....	9
Хүснэгт 3. Төслийн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ.....	10
Хүснэгт 4. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	17
Хүснэгт 5. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	18
Хүснэгт 6. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	20
Хүснэгт 7. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	21
Хүснэгт 8. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө.....	22
Хүснэгт 9. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө.....	23

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Төслийн талбайн байршлын зураг.....	4
--	---

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

“Хом инвент” ХХК нь Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт MV-011222 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй бөгөөд Их Ноёны алтны шороон ордын алтны нөөцийг 78.4 кг-аар химийн цэвэр байдлаар АМХЭГ-ын Даргын 1998 оны 10-р сарын 28-ны өдрийн 190 тоот тушаалаар хүлээн авсан. Их Ноёны алтны шороон ордын тогтцын хувьд 48 м дундаж өргөнтэй, 3.6 км урт үргэлжлэх ба алт агуулсан элсний дундаж зузаан 0.8 м, хөрсний зузаан дунджаар 3.6 м, нөөцийн блокуудын алтны дундаж агуулга 485 мг/м^3 тус тус байна.

1.1. Ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр:

Төсөл хэрэгжүүлэх аж ахуйн
нэгж, байгууллагын нэр:

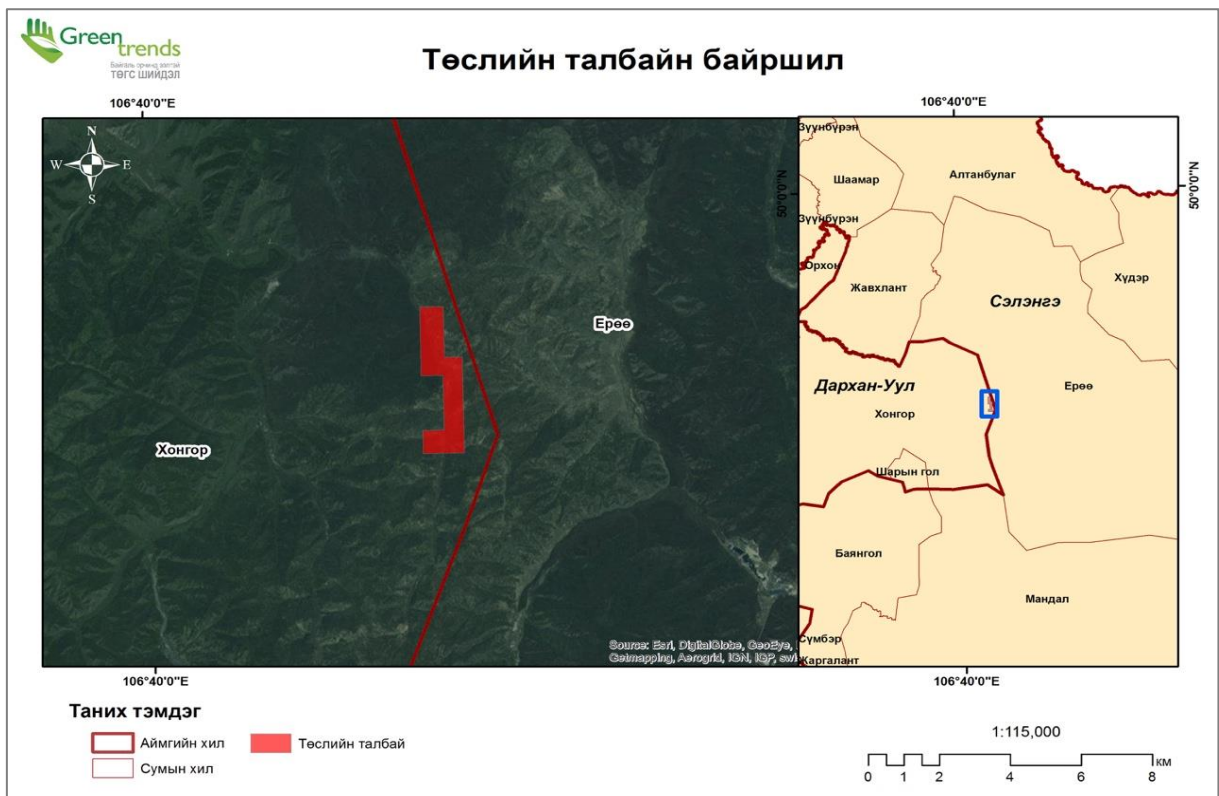
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг:

Уурхайн ашиглалтын
технологи:

- Их Ноёны алтны шороон ордын төсөл
- “Хом инвест” ХХК
 - Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011442043
 - Регистрийн дугаар: 5762529
- Улаанбаатар хот, Сүхбаатар, 8-р хороо, 11-р хороолол, 1-152 тоот
- Утас: 99061887
- “Ордын уул техникийн нөхцөл, элсний давхаргын тогтоц, хөрсний зузаан зэргийг харгалзан үзэж хөрс хуулалтыг тээвэргүй гадаад болон дотоод овоолготой ашиглалтын технологиор, элс олборлолтыг авто тээвэртэй ашиглалтын системээр буюу ордыг нийтэд нь хосолсон ашиглалтын системээр ашиглахаар төслийн шийд болгосон. Элсийг 84.72%-ийн металл авалттай “Гравитацийн арга”-аар боловсруулна.
- Хөрс хуулалтыг экскаватороор шууд хуулан, автосамосвалд ачин тээвэрлэж гадаад болон дотоод овоолго үүсгэх ба ашиглагдсан орон зайд бульдозероор түрж дотоод овоолго үүсгэнэ. Харин элсийг ухаж ачин, тээвэрлэж угаан баяжуулах цехэд элсний гадаад овоолго үүсгэнэ. Уг ордын давхарга хэлбэрийн хэвтээ уналтай тогтоц нь дотоод овоолго үүсгэх, нөхөн сэргээлтийн ажлын хэмжээг багасгах, хөрс тээвэрлэлтийн зайг богино байлгах зэрэг давуу талуудыг өгч байна..
- Их Ноёны алтны шороон ордын ил уурхайд уурхайн удирдлага болон уурхайн ажилчдаас бүрдсэн нийт 38 хүн ажиллана.
- Их Ноёны алтны шороон орд нь улирлын чанартай ажиллах бөгөөд жилд 5-р сараас 10-р сарын хооронд 6-н сарын хугацаатай ажиллана

Төслийн байршил

MV-008664 ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их Ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн талбай нь засаг захиргааны хувьд Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт байрлаж байна. Уг ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай нь Улаанбаатар хотоос хойд зүгт 250 км, Дархан хотоос зүүн зүгт 90 км, Хонгор сумаас зүүн зүгт 85 км, Шарын гол сумаас баруун хойд зүгт 40 км зайд байрлана.



Зураг 1. Төслийн талбайн байршилын зураг

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1. Байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга Дархан-Уул аймгийн Дархан сумын физик газарзүйн нөхцөл

Дархан-Уул аймаг нь газар зүйн байрлалын хувьд хойд өргөргийн 49°50'-49°54', зүүн уртрагийн 105°50'-106°49'- ийн хооронд нийтдээ 253338 га талбай бүхий нутаг дэвсгэрийг эзлэн оршино. Дархан-Уул аймгийн нутаг дэвсгэр нь Монгол орны хойд хэсэгт Хангайн Хэнтийн уулархаг нутгийн завсар Орхон, Сэлэнгэ болон Хараа голын сав газар бэсрэг болон нам уулууд тэдгээрийн хоорондох өргөн нарийн уудам хөндий бүхий далайн түвшнээс дээш 700-1500 м өндөрт өргөгдсөн харьцангуй нам дор газар байрладаг.

Дархан хотын газрын гадаргыг авч үзвэл ерөнхийдөө нам дор байрлалтай зүүн хойд хэсгээрээ уулархаг дов толгодтой бусад хэсгээрээ тэгш гадаргатай. Дархан сум нь гадаргуугийн д.т.д 750-850 м өндөржилт бүхий бүс нутгийн хүрээнд багтана. Үйлдвэрийн талбайн үнэмлэхүй өндөр нь д.т.д 850 м болно.

Усан сүлжээ: Монгол орны усны сав газрын ангиллаар Хойд мөсөн далайн ай сав газарт хамаарах бөгөөд Хараа голын сав газрын хилтэй ойр оршино.

Хараа бол 5 дугаар эрэмбийн гол. Хэнтий нурууны баруун, баруун өмнөд хажуугийн салбар уулсаас эх авах Мандал гол, Баян, Сөгнөгөр голтой нийлж, Хараа гол хэмээн нэрлэгдэнэ. Ус хурах талбай 14388 км², 353 м урт, 0.0040 хэвгий. Голдирлын дундаж өндөр 833 м, ус хагалбарын шугамын урт 945.6 км түүний дундаж өндөр 1711.0 голын сүлжээний нягт бага 0.26 км/км² ус хурах талбайн дундаж өндөр 1272.0 м, хөндийн гүн дунджаар 878.0 м, ус хурах талбайн дундаж өргөн 40.8 км, сав газрын суналын зэрэг 8.6, ус хагалбарын шугамын тахиршлын зэрэг 2.2, хажуугийн хэрчигдэл 0.59, Хортон-Страхлерийн хуулиар голын тоо, урт, ус хурах талбайн харьцаа 4.71 3.25 6.58 тус тус байна. Энэ голын савд 1 дүгээр эрэмбийн сайр-горхи 554, тэдгээрийн дундаж урт 2.7 км, ус хурах дундаж талбай 6.3 км², 2 дугаар эрэмбийн горхи 140, 3 дугаар эрэмбийн гол 34,4 дүгээр эрэмбийн гол 8 байна. Хараа гол Баянбууралаас Түнхэл өнгөртөл нарийн хөндийгөөр урсах ба Зүүнхараагийн нутгаас эхлэн хөндий нь тавиурна. Голын ёроол элс-хайрган хурдастай. Хараа голын усны олон жилийн дундаж өнгөрөлт Сэлэнгэ аймгийн Баянгол сум орчимд 10.8м³/с байснаа Дархан хотоос доош 11.4 м³/с болно. Хамгийн их үер 1973 онд тохиож, их өнгөрөлт 722м³/с хүрч байна (Даваа., 2015).

Цаг агаар, уур амьсгал: Дархан-Уул аймаг нь Монгол орны хойд, Сэлэнгэ аймгийн төв хэсэгт, Хэнтийн нурууны салбар уулсын хоорондох намхан гүвээ толгод, Хараа голын хөндийд ДТД 705м өндөрт оршино. Тус аймаг нь 330 мянган га нутаг дэвсгэртэй бөгөөд гуу жалгаар хэрчигдсэн, тэгш биш долгиолог гадаргуутай байдаг. Аймгийн хэмжээгээр ойн сангийн нийт талбайн 96.4% буюу 76135 га-г ойн талбай, 3.6 % буюу 2877 га-г ойн бус талбай эзэлдэг бөгөөд ойн сангийн 72.8 %-ийг хус, 23.7 %-ийг нарс эзэлж байна.

Байгалийн эрс тэс уур амьсгалтай, жилийн 4 улирлын ялгаа ихтэй, агаарын температурын хэлбэлзэл их, хур тунадасны хэмжээ, чийг багатай цаг агаарын нөхцөлтэй.

Тус аймаг нь уур амьсгалын мужлалын хувьд ширүүвтэр өвөлтэй, дулаан зунтай, чийгээр дутмаг мужид багтана (www.darkhan-uul.tsag-agaar.gov.mn).

Хөрсөн бүрхэвч: Төслийн талбайн район нь Монгол орны хөрс-газарзүйн мужлалаар Хангайн их мужийн Хэнтийн муж, Хэнтийн төвийн тойрогт хамаарагдана (ШУА, Газарзүйн хүрээлэн, 2009). Хээрийн судалгаа болон лабораторийн шинжилгээний үр дүнг үндэслэн төслийн талбайд бүхэлдээ хар хүрэн хөрс тархсан байна.

Ургамлан нөмрөг: Монгол орны ургамал-газар зүйн мужлалаар Налайх орчмын нутгийг Монгол-Дагуурын уулын ойт хээрийн тойрогт хамааруулдаг (Өлзийхутаг, 1989) боловч энэ нутаг Монгол-Дагуурын уулын ойт хээрийн тойрог ба Дундад Халхын хуурай хээрийн тойргийн зааг дээр оршдог учраас уулын хээр ба жинхэнэ хээрийн хэвшлийн ургамалжилтыг хосолсон шинж чанартай байна. Төслийн талбайд жижиг дэгнүүлт үетэн-гичгэнэт бэлчээрийн төрөл тархсан байна.

Амьтны аймаг: Банников (1954)-ын амьтны аймгийн газарзүйн мужлалаар Дархан-Сэлэнгийн районын ихэнх нутаг “Монгол - Дагуурын хээр” -т, нутгийн зүүн өмнөд багахан хэсэг (Шарын гол орчим) “Хэнтийн уулархаг муж” - ийн тойрогт хамаардаг. “Монгол орны хөхтөн амьтны Улаан данс” (Emma et al, 2006) бүтээл ёсоор Дархан-Сэлэнгийн районд хамаарна.

Хүн ам, эдийн засаг, зам харилцаа: Хонгор сум нь Буурал, Зулзага, Салхит гэсэн 3 багийн нийт 1529 өрхөд 5694 хүн амьдардаг. Хүн амын тоогоор Дархан-Уул аймгийн 4 сумаас 3-т, аймгийн газар нутгийн 77 хувийг эзлэн оршдог, хүн амын нягтрал нь 46,35хүн/га.

Дархан-Уул аймгийн төв хэсэгт:- Улаанбаатар хотоос 220 км,- Аймгийн төвөөс 21 км зайд байрладаг. Хонгор сум нь Сэлэнгэ аймгийн Ерөө, Жавхлант, Мандал, Баянгол, Сайхан сумдтай хил залгаа оршиж Улаанбаатар Сэлэнгийн авто зам, хилийн Замын-Үүд Алтанбулаг боомттой холбосон төмөр замын зангилаан дээр оршдог.

Хонгор сум нь Хангай, ойт хээрийн бүст Хараа, Ерөө голын сав газарт далайн төвшнөөс дээш 700-1000 метрт өргөгдсөн, цаг уурын эрс тэс уур амьсгалтай. Газар хөдлөлийн эрчим 7 балл. Сумын нутаг дэвсгэр нь уул, ой хээр, уул мал аж ахуй болон газар тариалан эрхлэхэд тохиромжтой.

Сумын газар нутаг дээгүүр ОХУ-ыг Нийслэлтэй холбосон улсын чанартай 34 км авто зам дайран өнгөрдөг. Багууд хоорондоо шороон замаар холбогддог бөгөөд 2021 онд Салхит багийг сумын төвтэй холбодог замыг хатуу хучилттай болгосон байна.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1.Төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт

Их Ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн явцад байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг тодорхойлж, тэдгээрийг бууруулах, арилгах ажлын төлөвлөгөөг боловсруулах зорилгоор НҮБ-ын Ази Номхон далайн орнуудын нийгэм эдийн засгийн комиссын болон Азийн хөгжлийн банк, Дэлхийн банкнаас гаргасан байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний заавар, гарын авлагыг ашиглан магадлан жагсаах аргаар голлох нөлөөллүүдийг тогтоож үнэлгээг гарган хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 1. Төслийн байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Нөлөөлөгч Нөлөөлөлд өртөгч	Хэлбэр		Хугацаа		Чиглэл			Эрчим		
	Шууд	Шууд бус	Богино хугацааны	Урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Буцалтгүй	Өөрөө	Хүчтэй	Дунд зэрэг	Бага зэрэг
1.Байгаль, экосистемийн өөрчлөлт										
Агаарын чанар	Х		х				х		х	
Хөрсөн бүрхэвчийн эвдрэл, бохирдол	Х			х		х		х		
Чимээ шуугиан (физик нөлөөлөл)		х	х				х			х
Хүн амд мэдэрхүйн тааламжгүй нөлөөлөл	х		х				х			х
Гадаргын усны чанарын өөрчлөлт	х			х				х		
Газрын доорх усны чанарын өөрчлөлт	х			х				х		
Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт	х			х		х			х	
Геологийн тогтоцын өөрчлөлт		х		х						х
Зэрлэг амьтдын орон зай		х	х				х			х
2.Байгалийн нөөц ашиглалт										
Газрын гадаргын нөөц ашиглалт	х		х				х			х
Бэлчээрийн байдал		х	х				х			х
Гадаргын усны урсацын өөрчлөлт, ашиглалт	х			х				х		
Газрын доорх усны нөөц, горим	х			х				х		
3.Байгалийн өнгө төрх, түүх соёлын дурсгалт зүйл, археологи, палентлогийн олдвор										
Байгалийн үзэсгэлэнт өнгө төрх өөрчлөгдөх	х			х		х		х		
Ландшафтын хэлбэр өнгө төрх өөрчлөгдөх	х		х		х				х	
Тусгай хамгаалалттай газар нутаг өөрчлөгдөх		х								
Түүх соёлын дурсгалт зүйлд нөлөөлөх		х								х
Археологи, палентлогийн олдворт нөлөөлөх		х								х
4.Эдийн засаг, нийгмийн нөлөө										
Орон нутаг, иргэдийн орлого нэмэгдэхэд	х								х	
Ажлын байр нэмэгдэхэд	х				х				х	
Ядуурлыг бууруулах дэмжлэг болох	х									х
5.Бусад нөлөөлөл										
Уурхайн талбайн ойролцоох ой мод, бусад сөөг ургамлууд уурхайн үйл ажиллагаанд өртөх, устгах	х			х		х		х		
Эвдэгдсэн газрыг нөхөн сэргээх	х			х			х	х		
Галын аюулгүй байдал алдагдах	х				х					х
Нийт	18	7	7	10	3	4	7	8	5	10

Шууд нөлөөлөл: Тус Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас шууд үзүүлэх нөлөөлөл нь агаарын чанар, хөрсөн бүрхэвчийн эвдрэл, ургамлын бүтцийн өөрчлөлт, гадаргын болон газрын доорх усны чанар, нөөцийн өөрчлөлт, ландшафтын хэлбэр өнгө төрх өөрчлөгдөх гэх мэт экосистемийн сөрөг өөрчлөлт гарахаар байна. Харин эерэг нөлөөллийн хувьд орон нутгийн иргэдийн орлого, ажлын байр, нэмэгдэх зэрэг ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг болох эерэг шууд нөлөөллийг үзүүлэхээр байна. Мөн хууль бус аль олборлогчдын нөлөөгөөр эвдэгдсэн байгаа газрыг нөхөн сэргээх эерэг нөлөөлөл харагдаж байна.

Шууд бус нөлөөлөл: Төслийн дам нөлөөлөл нь зэрлэг амьтдын орон зай, түүх соёл, геологийн тогтоц өөрчлөгдөх мөн шатах тослох материал (уурхайн үйл ажиллагаа болон тээврийн хэрэгслээс үүдэх) асгаран хөрсийг бохирдуулснаар хөрсний усыг бохирдуулан, саармагжуулаагүйн улмаас гүний усанд нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй юм.

Богино хугацааны нөлөөлөл: Төслийн хэрэгжих хугацаанд ургамлан нөмрөг, талхагдал, агаарын чанар зэрэг үзүүлэх нөлөөлөл байгаа боловч эдгээр нь урт хугацааг хамрахгүй, зөвхөн тухайн үед үзүүлэх нөлөөлөл байна. Тухайлбал газар шорооны ажил, уурхайн ачилт буулгалт, барилгын хүнд техникийн ажлын үед бий болох дуу чимээ ба тоосжилт үүсэх, хог хаягдлыг түр хадгалах, хүний хөл хөдөлгөөний явцад байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд үзүүлэх нөлөөлөл нь богино хугацаанд үргэлжлээд дуусна.

Урт хугацааны нөлөөлөл: Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх экосистемийн өөрчлөлт буцан сэргэх, сөрөг нөлөөлөл арилах хүртэл тодорхой хэмжээний хугацаа зарцуулах учир урт хугацааны нөлөөлөлд багтаж байна.

Буцаж нөлөөлөх: Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд буцаж нөлөөлөх нөлөөлөл нь бага байна. Төслийн явцад тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний нөлөөгөөр хөрсөн бүрхэвч механик эвдрэлд орох, ургамлан нөмрөг талхлагдах, төслийн талбай орчмын бут сөөг устахаар байгаа боловч нөлөөлөлд өртсөн хэсгийг тухай бүрд нь нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг авч үйл ажиллагааны туршид хариуцлагатай, зохион байгуулалттай ажиллавал хөрс, ургамлан нөмрөг нөхөн сэргэх, хэвийн төлөв байдалдаа шилжих боломжтой бөгөөд эдгээрийг анхаарах хэрэгтэй юм.

Өөрөө зохицуулагдах: Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл нь тархах хүрээ хомс, нөлөөллийн хэмжээ бага, эрчим нь сул, салхиар зөөгдөн замхрах шинж чанартай тул өөрөө зохицуулагдах гэж авч үзлээ.

Бага зэргийн нөлөөлөл: Энэхүү төслийн үйл ажиллагааны явцад тээврийн хэрэгслүүд тодорхой маршрутын дагуу зорчсоноор хөрсөн бүрхэвч механик элэгдэлд өртөх, агаарын чанар сөргөөр нөлөөлөх гэх нөлөөллүүд байгаль орчинд бага зэргийн нөлөөллийг үзүүлнэ.

Нөлөөллийн эрч хүч: Дээрх хүснэгтээс үзэхэд бараг бүх нөлөөлөл нь бага эрчтэй болохоор байна. Гэвч хөдөлмөр аюулгүй байдал алдагдах, гэнэтийн осол буюу үйл ажиллагааны явцад эрч хүч нь нэмэгдэх магадлалтай байхыг байнга санаж үйл ажиллагаа явуулах хэрэгтэй.

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Зорилго: Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ)-ний гол зорилго нь төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах хэмжээг төлөвлөхөд оршино. Ингэхдээ тухайн арга хэмжээ бүрийг төсөл хэрэгжүүлэгч нь хэрэгжүүлж чадахуйц, бодитойгоор төлөвлөх нь чухал.

Гол зорилтууд:

- Байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүд болон хүний эрүүл мэнд, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг бууруулахад зайлшгүй хэрэгжүүлэх арга хэмжээг төлөвлөх;
- Төслийн үйл ажиллагаанаас агаар, хөрс, усан орчин болон ажлын байрны нөхцөлд хэрхэн нөлөөлж байгаа талаар хяналт шинжилгээ явуулах арга хэмжээг төлөвлөх;

Хүснэгт 2. 2023 онд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

№	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	Нийт зардал (сая төг)
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	500.0
2	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө
3		Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө
4		Удирдлага зохион байгуулалтын авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө
5	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр
Нийт зардал		3.888

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн үйл ажиллагаанаас үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, түүнээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс дараах арга хэмжээг бид хэрэгжүүлсэн.

Хүснэгт 3. Төслийн сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, арилгах, бууруулах арга хэмжээ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийг хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Агаарын чанар									
1	Ил уурхайгаас үүсэх тоосжилт Хорт хийн ялгарал Дуу чимээ шуугиан	Уурхайн авто замуудыг дулааны улиралд болон тоос ихээр босох үед усалгаа хийж чийгшүүлэх зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, 10 м/с ээс дээш салхитай үед газар шорооны ажил хийхгүй байх	Уурхайн зам	м ³	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	- “Агаарын тухай”, “Агаарын бохирдлын тухай төлбөрийн тухай” хууль MNS 0017-2-3-16:1998 (суурьшлын хэсгүүдэд) - MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага.
		Уурхайн талбай дахь замын сүлжээг сайжруулсан шороон зам болгох, шороон замыг дагтаршуулах төрөл бодис хэрэглэх	Уурхайн зам	м ³	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	
2		Төсөлд хэрэглэгдэж буй тээврийн хэрэгслүүдэд Монгол Улсад мөрдөгдөж буй утааны ба бохирдлын стандартууд (MNS 5013:2003 бензин хөдөлгүүрээс ялгарах бохирдуулагчид, MNS 5014:2003 дизель хөдөлгүүрээс ялгарах бохирдуулагчид) болон олон улсын холбогдох стандартуудын	Төсөлд ашиглах машин механизм	-	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах
 MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон
 орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийг хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		шаардлагын дагуу хяналт хийж түүнд нийцүүлэх							
Нийт							-		
Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц									
3	Унд ахуйн ус бохирдох	Унд, ахуйн хэрэглээний усанд тогтмол шинжилгээ хийлгэж байх	Гүний худаг	-	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан		2023 он		- MNS 0900: 2018 Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ - Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам
4		Гүний худагт тоолуур тавьж баталгаажуулах. (1 ш баталгаажуулсан тоолуурыг 300 000 төгрөгөөр авч 20545 төгрөгөөр баталгаажуулна, суурилуулах.	Гүний худаг	-	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		
		Хаягдлын сангийн шүүрэлтийн хяналтын цооногийн хэвийн ажиллагааг байнга шалгах							
Хөрсөн бүрхэвч									
5	Хөрсний бүтцэд гарсан өөрчлөлт Хөрс хатуу, шингэн хог хаягдлаар бохирдох	Төсөл хэрэгжиж дууссаны дараа нийт эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээх ажлыг хийж гүйцэтгэхэд зориулан шимт хөрсийг стандартын дагуу хуулж, хэлбэржүүлж хадгалж хөрснөөс агрохимийн дээж авч лабораторид тодорхойлуулах.	Хуулсан шимт хөрс	м ³	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		- Газрын тухай хууль - MNS 5916:2008 “Газар шорооны ажлын үеийн үржил шимт хөрсний хуулалт, хадгалалт” - MNS 5917:2008 “Уул уурхайн үйлдвэрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт” стандартууд

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийг хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
6		Нефтийн бүтээгдэхүүн хадгалах технологийн горимыг чанд даган мөрдөж ажиллах, асгаралт болсон тохиолдолд саармагжуулах арга хэмжээг авах, саармагжуулах хэрэгслийг төслийн талбайд бэлэн байлгах, Нефтийн бүтээгдэхүүн бүхий хаягдлыг байгаль орчинд халгүйгээр зайлуулах, бохирдсон хөрсийг тухай бүрд нь цэвэрлэж байх	Төслийн талбайд	га	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он		
		Хаягдлын сангийн лагийг тогтмол хугацаанд цэвэрлэж байх, лагаар хөрс бохирдуулахгүй байх арга хэмжээг төлөвлөж, түүнийг байгаль орчинд халгүйгээр зайлуулж байх							
Нийт							-		
Газрын хэвлий									
7	Газрыг үр ашиггүй, зохисгүй ашигласнаар газрын шим тэжээл буурах	Төлөвлөгөөнд тусгаагүй газар талбайд нөлөөлөл учруулахгүй байхаар уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаагаа хянаж явуулах.	Төслийн талбайд	га	Үйл ажиллагааны зардал		2023 он	<ul style="list-style-type: none"> - Газрын тухай хууль - “Газрын тухай” хууль - “Байгаль орчныг хамгаалах ухай” хуул: - “Газрын хэвлийн тухай 	

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийг хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
8		Уурхайн орчныг тэмдэгжүүлэх, хязгаар тогтоох хил	Төслийн талбайд	га	Үйл ажиллагааны зардал			2023 он	
Нийт							-		
Нийт дүн							500.0		

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уг төсөл нь уурхайн ашиглалтын 2 дах жилээс ил уурхайн нөхөн сэргээлтийг ажлыг эхлүүлэх ба нөхөн сэргээлтийн ажлыг тухайн жилийн уулын ажлын төлөвлөгөөтэй уялдуулан хийж гүйцэтгэнэ. 2023 оны албажсан уулын ажлын төлөвлөгөөтэй уялдуулав.

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Техникийн нөхөн сэргээлт	Дотоод овоолго	га	4,14	2023 онд дотоод овоолгын техникийн нөхөн сэргээлтээр 212278м ³ хөрс шууд дотоод овоолгод байрших ба энэхүү зардал нь ашиглалтын зардалд тусгасан.			
2.	Биологийн нөхөн сэргээлт	Шимт хөрс	га	2.62	2023 онд нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй бөгөөд шимт хөрсийг хуулж, хураах ажил хийгдэнэ. 3ш шимт хөрсний овоолго үүсгэх бөгөөд энэхүү зардал нь ашиглалтын зардалд тусгасан.			

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

7. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хом Инвенто ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутагт хэрэгжих Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн дүйцүүлэн хамгаалах үйл ажиллагааг Сэлэнгэ аймгийн нутаг дэвсгэрт орших Тужийн Нарс БЦГ-т хийх нь илүү зохимжтой гэж үзэж БОННУ тайланд тусгасан. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг уурхайн 2 дах жилээс хэрэгжүүлж эхлэхээр төлөвлөсөн.

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн өртөг, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1.	Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд	Мод тарих	Ширхэг	200	Үйл ажиллагааны зардлаар			

8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийг хэрэгжүүлэх явцад нүүлгэн шилжүүлэх болон, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ хийгдээгүй болно.

Гэсэн хэдий ч цаашид нүүлгэн шилжүүлэлт нөхөн олговортой холбоотой асуудал гарвал газар болон бусад үл хөдлөх хөрөнгөтэй холбоотой өмчлөх, хуваарилах, бэлэглэх, шилжүүлэх үйл явцыг Монгол улсад дараах хууль тогтоомжуудаар зохицуулна. Үүнд: Үндсэн хууль (1992), Газрын тухай хууль (2002 нэмэлт өөрчлөлт 2017.06.09), Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хууль (2003, нэмэлт өөрчлөлт 2017.02.02), Иргэний тухай хууль (2002, нэмэлт өөрчлөлт 2017.05.18) зэрэг болно.

9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 4. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Археологийн дурсгал	Хэрэв уурхайн үйл ажиллагааны үед Археологийн болон палеонтологийн ховор түүхийн дурсгалт олдворууд гарч ирвэл төрийн холбогдох байгууллагуудад заавал мэдэгдэх ёстой.	Уурхайн ашиглалтын нийт талбайн хэмжээнд	-	Тухайн үед нь шийдэх		Үйл ажиллагааны турш	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль /2014 оны 05 сарын 15-ны өдрийн шинэчилсэн найруулга/, Бусад холбогдох салбарын яамнаас гаргасан дүрэм журмууд
2	Палеонтологийн дурсгал							
Нийт дүн						-		

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

10. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 5. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, мян. төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Байгалийн давтагдашгүй хүчин зүйл болох	Байгалийн аюул гамшгийн үед авах арга хэмжээний талаар мэдээлэл ажилчдад өгөх, урьдчилан сэргийлэх зөвлөмж гаргах	Уурхайн нийт ажилчид	1 удаа	Уурхайн үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Жилд 1 удаа	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, 2003-(сүүлийн нэмэлт өөрчлөлт 2012.05.17)
2	Галын аюул гарах	Гал түймэр гарахаас урьдчилан сэргийлэх, гал түймэр гарсан тохиолдолд түүнийг шуурхай унтраах багаж хэрэгслийн иж бүрдлийг бэлэн байлгах;	Галын аюул эрсдэл	Иж бүрэн	Уурхайн үйл ажиллагааны зардалд тусгах		2023 он	- Гал түймрээс хамгаалах, аж ахуйн нэгж байгууллага, барилга байгууламжид гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн зайлшгүй байх шаардлага, норм - MNS4244-94 Галын аюулгүй байдлын ерөнхий шаардлага
3	Осол эрсдэл үүсэх	ХАБЭА-г хамгаалах зорилгоор нийт ажилчдад ажлын хувцас, бээлий, малгайгаар хангах.	Уурхайн нийт ажилчид	10 хүн	Уурхайн үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Жилд 1 удаа	- MNS ISO 13688:2000, “ХААЭА. Хамгаалалтын хувцас. Ерөнхий шаардлага” - Хөдөлмөр аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
4		Болзошгүй аваар ослын үед яаралтай хэрэглэх анхны тусламжийн багаж хэрэгсэл, эм тариаг бэлэн байлгах	Төслийн талбайд	Иж бүрэн	-	312.0	Жилд 1 удаа	
Нийт дүн						612.0		

11. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Ахуйн хог хаягдлыг (цаас, баглаа боодлын хайрцаг, хуванцар сав, металл, төмөр, шил, нийлэг материал г.м) ангилан түр хадгалах хогийн саванд цуглуулна.

Ахуйн болон бусад хатуу хог хаягдлыг ангилсны дараагаар дахин ашиглах хатуу хог хаягдлыг тээвэрлэн хоёрдогч түүхий эд авдаг төвлөрсөн цэгт тушаана. Ашигласан тосыг битүүмжлэл сайтай саванд цуглуулан дахин боловсруулах үйлдвэрт тээвэрлэн хүргэнэ. Бусад хатуу хог хаягдлыг ялган, зориулалтын саванд цуглуулан, тусгайлан тоноглогдсон тээврийн хэрэгслээр зөөж тогтоосон цэгт хаяна.

Уурхайн хотхонд түр хог хаягдлын цэгийг орон нутгийн зөвшөөрөлтэйгөөр байгуулсан ба түр хогийн цэгт хог хаягдлыг хаяхдаа ялган ангилах ба дараах 2 өнгөөр ялгасан хогийн савнуудыг энгийн болон хуванцар сав хаях зориулалтаар байрлуулна.

Хаягдал зайлуулах нүх/савыг сард нэгээс доошгүй удаа ариутгах ба бие засах газар, шүршүүрийг өдөр бүр цэвэрлэж, ариутгана. Төсөл хэрэгжиж дууссаны дараагаар бохир усны нүх, сав, бие засах газрыг ариутган булж тэгшлэн нөхөн сэргээнэ. Бага агуулгатай эфелийн овоолгын бүртгэл мэдээллийг хөтөлж уурхайн хаалт нөхөн сэргээлтийн ажлын хүрээнд MNS 5917:2008 стандартад заасны дагуу 20 градусаас ихгүй налуутайгаар хэлбэршүүлж орон нутгийн удирдлагад холбогдох газрын зураг, мэдээллийн хамт хүлээлгэн өгнө.

Ажилчдын хариуцлагагүй байдал, машин техникийн эвдрэл гэмтэл зэргээс хөрсөнд нефтийн бүтээгдэхүүн алдагдсан тохиолдолд бохирдсон хөрсийг хуулан авч, тусгаарлагч гадаргуу дээр овоолон, 18-22%-ийн хлорт уусмалаар бороожуулж, нефтийн бүтээгдэхүүний агуулга 0.07 мг/кг-аас ихгүй, 4 этилт хар тугалганы хэмжээг 0.05 мг/кг-аас ихгүй байх нөхцөлийг хангасан тохиолдолд буцаан байршуулна.

Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Хог хаягдлын тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль болон эдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актуудаар зохицуулагдаж байна.

Энэхүү төслийн хүрээнд алт олборлох явцад төсөл хэрэгжүүлэгч дараах эрх эдэлж үүрэг хүлээнэ.

- Хог хаягдлын талаар мэргэжлийн байгууллагаас арга зүйн туслалцаа, зөвлөгөө авах;
- Хог хаягдлыг дахин боловсруулах арга технологийг нэвтрүүлэх;
- Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний төрлөөс хамаарч хог хаягдлыг төрөлжүүлж, хог хаягдал хадгалах түр цэгт ангилан хаях, хог хаягдлын талаарх мэдээллийг төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад үнэн зөв мэдээлэх;
- Хог хаягдлын талаарх дүрэм, журам, стандартын шаардлагыг хангаж ажиллах;
- Хог хаягдлыг ангилан хаях талаар зохих мэдлэгийг ажилтандаа эзэмшүүлж, аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангаж ажиллах;
- Хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх эрх авсан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагатай гэрээ байгуулан биелэлтийг хангаж ажиллах;

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

- Аюултай хог хаягдлыг бусад төрлийн хог хаягдалтай хамт тээвэрлэхгүй байх;
- Хог хаягдлыг зориулалтын саванд хийх, ил задгай хаяхгүй байх
- ШТМ асгарсан тохиолдол тухай бүрд нь холбогдох албан тушаалтанд мэдээлэх, уурхайн дотоод журамд хог хаягдлыг ангилах талаар тусган ажиллана.

Хүснэгт 6. Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Ахуйн	Сумтай хийсэн хог тээрийн гэрээний дагуу хог хаягдлын нэгдсэн хогийн цэгт төвлөрүүлэн сард 1-р удаа сумын төвлөрсөн хогийн цэгт зөөвөрлөн хаях	Хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэнд	кг	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			Сард 1-2 удаа	Хог хаягдлын тухай хууль
2	Үйлдвэрийн								
3	Шингэн хог хаягдал	Сав газраас бохир усны гэрээ байгуулах	Хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэнд	тн	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			2023 он	
4	Хог хаягдлын асуудлын хэмжээнд авч хэрэгжүүлэх	Хог хаягдлын бүртгэл хөтлөх, тайлагнах мэдээг гаргаж хэвших	Хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэнд	Удаа	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			2023 он	
Нийт дүн							-		

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хүснэгт 7. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэг байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
Агаарын чанар								
1	Агаарын чанар, физик бохирдлыг тодорхойлох зорилгоор CO ₂ , NO ₂ , SO ₂ болон нийт тоос, дуу чимээ зэрэг үзүүлэлтийг тодорхойлох	Ил уурхайн салхины чиглэл доор- 1 цэг	2023 он	Жилд 1 удаа	73,000.0	73,000.0	-	MNS 4585:2016
Хөрсөн бүрхэвч								
2	Хөрсний хүнд металлын зарим элементүүд (Pb, Zn, Cd, Cr, Ni, Co)-ийг тодорхойлох	Ил уурхайн ойролцоо - 1 цэг	2023 он	Жилд 1 удаа	65,000.0	65,000.0	-	MNS 5850:2019
Усны чанар								
3	Усны чанарын үндсэн үзүүлэлт болон анион, катион, хүнд металл	Унд, ахуйн хэрэглээний худагас -1 цэг	2023 он	Жилд 1 удаа	50,000.0	50,000.0	-	MNS 0900:2018
Амьтны аймаг								
4	Амьтны ажиглалт судалгаа, мониторинг хийх	Төслийн талбай болон ойр орчмын өндөрлөг цэгт	2023	Жилд 2 удаа	300,000	600,000	-	Биологийн хүрээлэнгийн баталсан арга зүй, ажиглалт бүртгэл
Ургамлан бүрхэвч								
4	Ургамлын мониторинг хийх	Төслийн байгууламжийн талбай дахь судалгааны цэг Төслийн талбайд ойр орших ургамлын бүлгэмдлийн хяналтын цэг	2023	Жилд 2 удаа	300,000	600,000	-	Баталсан арга зүй
Нийт						1 388.0		

Хом Инвент ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дэвсгэрт байрлах MV-008664 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий Их ноёны алтны шороон орд ашиглах төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2023 он

13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 8. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
			2022 он				
			Сар	Сар	Сар		
	1	2	3	4	5	6	7
1	Орон нутгаас тавьсан санал хүсэлтийг харилцан тохиролцож шийдвэрлэж байх	Тохиролцох	-	-	-	Уурхайн удирдлага	-
2	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10 ¹ болон БО-ны ерөнхий үнэлгээний шаардлагын дагуу Байгаль орчны аудит хийлгэх.	Гэрээний үнийн дүнгээр			10-р сар	Уурхайн удирдлага	-
3	Усны нөөц ашигласны төлбөр төлөх	Үйл ажиллагааны зардал			10-р сар	Уурхайн удирдлага	-
4	Хаягдал усны дүгнэлт гаргуулах	Үйл ажиллагааны зардал			10-р сар	Уурхайн удирдлага	-
5	Эвдэгдсэн талбайн хэмжээг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллагаар хэмжүүлэх	Үйл ажиллагааны зардал		8-р сар		Уурхайн удирдлага	-
6	Нөхөн сэргээлтийн дэвсгэр зураг хийлгэх.	Үйл ажиллагааны зардал		9-р сар		Уурхайн удирдлага	-
	Нийт	-			1.0		

14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 9. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг
 нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацаа	Тайлагнах зардал, мян.төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1	Харьяа байгаль орчны газарт тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг хүргүүлэх.	Хэвлэмэл	2023 онд Байгаль орчны чиглэл эр хэрэгжүүлсэн ажлын тухай	Жил бүрийн 11-р сард	50.0	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Нийслэлийн байгаль орчны газарт
Нийт дүн					50.0		